
En død Bogs levende Tale

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

En død Bogs levende Tale

4

En død Bogs levende Tale

En død Bogs levende Tale

Jyllandsposten

10 AUG. 1941

En død Bogs levende Tale Af Sognepræst Kaj Munk

DER STAAR en gammel død Bog paa din Reol, støvet og skjoldet. Maaske har den engang levet i dit Sind, er blevet stillet hen og alligevel glemt. Maaske har du erhvervet dig den engang af en eller anden Grund og lagt den til Side til Lejlighed, og der staar den saa og er ikke engang skaaret op. Maaske kommer dens Tid aldrig, og maaske kommer den netop, naar den er! saa fuldstændig glemt, som om den aldrig havde eksisteret.

Det er med Bøger som med Mennesker; nogle betyder aldrig noget; andre lever, mens de lever, og nogen er der, som først lever, efter at de er døde. Hvor er det et prægtigt Sagn, det om Frode Fredegod. Da han døde, var der ingen, der duede til at tage hans Plads. Saa fandt hans Mænd i Indercirklen paa at bevare hans Død som en Hemmelighed; de stablede hans Lig op i Bærestolen og førte det rundt i Landet og passede paa, at Folket aldrig kom i Vinden for det. Der sad den gamle Konge og gik i Opløsning, men det gjorde ikke noget, for Folket regerede han videre i sit Manddomsværk. Hvad han havde betydet, da han stod i sin fulde Kraft, det var det, hans Stormænd fortsatte hans Gerning paa. Ja, man kunde sige, at det strengt taget var godt, han var død; thi som Lig var han garderet mod at begaa Dumheder. Det er før set, at en Stormand i sin Nedgangsperiode sletter sig selv ud.

Det var Jens Baggesen, den hadske Spøgefugl, der tillod sig i aandfulde og uforskammede Vers at udnævne Oehlenschläger til Døgnparnassets Drot den fedegode. De Vers skulde vel ikke saa meget svirpe Konferentsraaden; de havde Sigte videre ud til den Hyldest og Pensionering, der bliver Digteren til Del, naar han er begyndt at raadne, af dem, der ikke havde Karakter eller Sans for hans Daad, dengang han var frisk.

Baggesens Vers fik Sukces, men bar de Frugt? Næppe. Litteraturen er mere end nogen Sinde i Journalistikkens Vold. Hunden, der bjæffer i Dag, har al Interesse frem for Løven, der brølte i Gaar. Hvem køber en Bog fra i Fjor? Hvor ses den omtalt?

Og saa er dog Forholdet det, at de aktuelleste Bøger er skrevet i Oldtiden, og det meste af det, der skrives Spalter om i Aviserne, er ikke de Par Timer værd, som det tager det at passere Hjernen, ind og sporenstregs ud.

De Mænd, der skriver om Bøger i vore Dagblade, burde engang imellem unde sig at gaa ind til deres Reol og finde en Bog frem, der har talt til dem i deres Ungdom, og saa skubbe den sidste bestseller ud til Fordel for den i Bladet i Morgen. Jeg sværger paa: det fik baade de og vi mere Udbytte af end det hæsblæsende Fra-Haanden-Arbejde, vi nu tit irriterer hinanden med.

*

Jeg stod f. Eks. i Aftes og lod halvt om halvt tilfældigt et Hæfte fra 1914 glide mig ind

mellem Fingrene. ”Kampen mod Bål”, hedder det, et bibelsk Drama af Valdemar Rørdam. Der er naturligvis ingen, der har læst det, dels fordi det er bibelsk, og dels fordi det er Drama, og dels fordi det var af Valdemar Rørdam i 1914. Men nu er Folket jo blevet et andet. I hvert Fald paa Vej til at blive det. Læs det nu! Læs det nu, danske Mænd og Kvinder! Det er kommet hos Gyldendal, og jeg bilder mig ind, det er nedsat engang. Deres Boghandler har det ikke; men for en ganske billig Penge vil han utvivlsomt kunne skaffe Dem det.

Vort Folk maa have været langt ude, naar i et saa psykologisk rigtigt Øjeblik som 1914 saa aandskraftigt et Raab som dette har kunnet prelle af. Bitter har Rørdams Skæbne været, bitter nok til at drive en Mand ind i Aandsformørkelse, bitter som det nu engang er Profeters Ret og Lod. Han har kaldt, men der var ingen, der svarede, han har vækket, men ingen stod op. Nuvel, at vække et Folk bliver aldrig en Øjeblikssag. Selv den sundeste og rigeste Sæd er det til liden Nytte at udsaa, før Jorden er beredt. Ploven maa have skaaret sin Fure og vendt op og ned paa alt og Harven gaaet efter med sine skarpe Tænder. Det gælder enhver Ager, ikke mindst den danske. Hamlet og Uffe hin Spage havde lige langt til Handling, den ene paa Grund af for meget Hoved, den anden for megen Krop. Men naar Hamlet er naaet til Ende med al sin Intelligens ”Paa den ene Side og Paa den anden Side”, er der jo alligevel kommet Værktøj ud af det til at kvæle Forræderne med. Naar Uffe omsider vaagner og ser, det er ikke gjort med Skinke og Smør alene, viser det sig, at han har jo Haanden, der er som skabt til Skræp. Der er skabt til Skræp.

*

Der gaar en stor Tid henover Verden; ogsaa for os er det blevet Foraarsarbejdets Stund. Maaske er den danske Hjertejord snart rede til at modtage en Sæd som den, Valdemar Rørdam har høstet til os med ”Kampen mod Bål”. Lyriker er Manden mere end Dramatiker. Lad være, at det store Syn, Stykket anslaaer, ikke har kunnet fastholdes i dets sidste Halvdel, hvad utvivlsomt vilde skade dets Sceneheld! Lad være, at der forfalder til en Skildring af udvendige Rædsler, som har lidet at gøre med Skuespillets Ide! Lad være det ene og det andet! Men denne Ide er hellig og i Stykkets første Halvdel gennemført med saa alvorfuldt et Mesterskab, at jeg næppe ved noget Digterværk, som taler med større aandelig Myndighed, med dybere dansk Besværgelse til os.

Det lever ud af den Aandens Overbevisning, at et Folks Styrke ene og helt afhænger af dets Tro paa og Troskab mod de skjulte Kilder i dets Liv. Hvor denne Tro forraades eller mistages, er Folket dømt. Hvor den tros, dvs. hvor man er rede til at sætte uafkortet alt ind for den, er Folket sikkert paa Sejr, ligegyldigt hvad det staar over for. Hvad der er farligt for en Nation, ligger altsaa helt og holdent i det indre, saa sandt som en udvortes Fjende kun har Magt til at ødelægge saa forholdsvis ligegyldige Ting som Bygninger, Menneskeliv etc. Folkets Livskerne er det useelige og usigelige - Tro paa sig selv, paa sin Ret og Pligt til at være til, paa sin Udvalgelse, sit Kald, sin Plads i Guds Tanker, sin Evighed - de mange Ord viser vor Forlegenhed med at udtrykke det - usigelige; ingen ved rigtigt, hvad det er, og i Diskussionen har de, der kun tror paa ”det, der kan pakkes med Næverne”, let Spil over for os, i Diskussionen, ja, men ikke i Eksistensen, hvor de altid kommer til

kort; for de er Dødens Haandlangere. For at redde det mindre, prisgiver de det større; for at redde Templet, prisgiver de Templets Hemmelighed; de lader Antiokos gaa ind i det Allerhelligste, hvor kun Ypperstepræsten maa komme; de forstaar ikke, at Besmittelse er værre end Undergang; for at redde de enkelte Liv prisgiver de Folkets Liv; for at redde de udvendige Ting, prisgiver de fejgt og klogt Ære og Sjæl. Og opnaar dog intet af, hvad de vilde; for da de tror at skulle høste deres Klogskabs Løn, erholder de kun deres Fejgheds.

Men det Folk, hvori der er en Kerne, den være sig aldrig saa latterlig uanseelig og haabløs liden, en Kerne, som tror, det Folk skal opleve det usynliges Almagt.

Hvor er vi hin Valdemar Rørdam taknemlig, der stundom talte til os med Tungen af Enighed. Skulde hans Folk ikke i denne Tid have Brug for Linier som disse fire:

*Sværd slaar, Sult slider, Ild brænder;
naar Livet ender, ender og den Slags Nød.
Men hvem, kan undfly den Almægtiges Hænder?
Han holder os fast igennem Liv og Død.*

Kaj Munk